

Fiatal Művészettörténészek II. Konferenciája
2009. november 27–28. Budapest
ELTE BTK, Múzeum krt. 6-8., A épület

ABSZTRAKTOK

Szervező:

Támogató:

ELTE-BTK HÖK
Művészettörténeti Intézeti Képviselő

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCSSTEREM
9.30–11.15 „KÖZÉPKORI MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Mecsi Beatrix:

Magyarország egyik legrégebbi festészeti emléke: A visegrádi esperesi templom falképtöredékei

Munkahely:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Budapest
bmecsi@hotmail.com

A magyarországi festészet történetének legkorábbi emlékei viszonylag kevésbé ismertek, amelynek oka elsősorban ezen emlékek töredékessége és a csak szűk szakmai körök által hozzáférhető szakirodalomban való publikálása.

Ezért is keltett óriási szenzációt az 1970-es években, amikor a visegrádi Sibirikombon folyó ásátások nyomán előkerültek a 11. századi esperesi templom falmaradványai elképesztő frissességgel megfestett, viszonylag épen és nagy felületen fennmaradt freskótöredékekkel. Erről az eseményről több napilap és ismeretterjesztő cikk is beszámolt (SÁRVÁRI 1979, KISS K. 1975, CSÁSZÁR 1984 etc.), azonban a szenzáció elmúltával a lelkesedés kissé elült, és elsősorban a konzerválási, műemlékvédelmi szempontok kerültek előtérbe, és csak az 1994-ben megrendezett Pannonia Regia című kiállításon kerültek ismét az érdeklődés középpontjába (TÓTH M. 1994: 218, TÓTH M. 1995: 139).

Az ásátásokból előkerült festészeti leletanyag tudományos feldolgozása jelenleg is folyamatban van, e tanulmány szerzője 1995 óta dolgozik az ásátásokból előkerült töredékek tudományos szempontok szerinti rendszerezésével, amely munka nehézségét növeli, hogy a templom lábazatán viszonylagos ép-ségben fennmaradt festményeken kívül több ezer apró freskótöredék került elő az ásátási szelvényekből, amelyek összerakós játék-szerű összeállítása és tudományos szempontok szerinti feldolgozása igen nagy türelmet és odafigyelést igényel.

Előadásomban a még nem lezárult kutatásról kívánok egy rövid beszámolót nyújtani, és felhívni a figyelmet Magyarország egyik legrégebbi freskóira, amelyek méltán érdemelnek nagyobb nyilvánosságot és ismertséget.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
9.30–11.15 „KÖZÉPKORI MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Jankovics Norbert: Boldva, egy Árpád-kori szerzetesi templom

Munkahely:
Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat, Budapest
norbert.jankovics@gmail.com

A Borsod–Abaúj–Zemplén megyei Boldva református temploma, mint az Árpád-kori építészet viszonylag épen álló, a reformátusok kezelésébe került emléke régóta ismert a hazai építészettörténeti kutatás számára.

12. századi datálása sohasem volt kérdéses. Sajátos – keleti toronypáros – elrendezése miatt két erdélyi épülettel, a Szatmár megyei Ákos, és a Beszterce–Naszód megyei Harina templomaival szokás tárgyalni, a hazai középkori szerzetesi építészet egy sajátos épülettípusának jellemző példájaként.

Boldva eddig ismertsége, kutatótsága és épsége ellenére sem volt önálló művészettörténeti elemzés tárgya. A konferencia előadása ezt a hiányt kívánja pótolni, a templom építészettörténeti-, művészettörténeti vizsgálata során nyert, eddig részben ismeretlen tényeket közölve, és pontosítva a felsorolt három épület egymáshoz való viszonyát is.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
9.30–11.15 „KÖZÉPKORI MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Rácz Miklós:

A bakonszentlászlói román kori templom kutatása

Munkahely:
Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat, Budapest
miklos.racz@kosz.gov.hu

Bakonszentlászló román kori eredetű templomát Rómer Flóris ismertette elsőként, majd az 1960-as években történt részleges falkutatás kapcsán Koppány Tibor foglalkozott a templom középkori formájának rekonstrukciójával. 2001–2003-ban a templom környezetében és belsejében szondázó régészeti feltárássra, illetve a belső felújítás kapcsán belső falkutatásra nyílt lehetőség, melyet Koppány András, László Csaba és a szerző végeztek. A 17. század óta protestáns használatban álló, ma evangélikus templomot az újkorban nagy mértékben átépítették, középkori formájának csak fő elemei voltak láthatók. A falkutatás és az ásatás jelentős építészeti maradványokat és kőfaragványtöredékeket hozott felszínre, melyekből a román kori templom rekonstrukciója tovább pontosítható volt.

A legfontosabb rekonstruálható szerkezetek a déli kapu és a nyugati, toronyral egybeépült karzat, s a belső térszervezést a boltozati rendszerről és a szentély belső kialakításáról nyert információk egészítik ki. A középkori épületrész felújítása a déli kapu építészeti rekonstrukciójával 2004-ben megvalósult, az újkori nyugati épületrész felújítása jelenleg folyik.

A templom rekonstrukciójának folyamatát részekre bontva igyekszünk bemutatni, emellett a műemléki épületkutatás sajátosságai, a tervezési és kivitelezési folyamat is tanulságosak lehetnek.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
9.30–11.15 „KÖZÉPKORI MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Raffay Endre: Esztergom és a magyarországi gótika kezdetei

Munkahely:

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar, Művészettörténet és Elmélet Tanszék, Pécs
raffayendre@yahoo.com

Az Árpád-kori Esztergom a művészettörténeti irodalom számára évtizedekig kiemelt fontossággal bírt, az utóbbi időben viszont művészetének jelentőségéről kevés szó esik. Előadásomban az esztergomi emlékek művészettörténeti szerepe értékelésének új lehetőségeivel foglalkozom.

A kutatás új részeredményei kérdéssé teszik Esztergomnak a korai gótikában játszott központi szerepét. Az Észak-Itáliával és Provence-szal összefüggő esztergomi faragványok kapcsolataira vonatkozó tanulmányok viszont arra figyelmeztetnek, hogy Esztergomot nem kell megfosztani művészeti központ szerepétől: hatása az 1200 körüli hatása az antikizáló mintákat követő kőfaragóinak a révén érvényesült. A vizsgált kor művészetében tehát más művészeti központok létevel, vagyis a gótikát meghonosító és terjesztő központok szerepével is számolnunk kell. Előadásom végén így a pilisszentkereszti, a kalocsai és a kerci építkezésnek a művészeti hatásával foglalkozom.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCSSTEREM
11.30–13.00 „KÖZÉPKORI MŰVÉSZET II.” SZEKCIÓ

Weisz Attila: Megjegyzések az újtordai református templom periodizációjához

Munkahely:
Művészeti és Formatervezési Egyetem, Kolozsvár
weiszattila2002@yahoo.com

Az újtordai református vártemplom építéstörténete hosszú időn keresztül megoldottnak látszott Orbán Balázs Torda-monográfiájának (1889) az épületre vonatkozó fejezetével, s azóta fontos szakmunkák íróinak sora hivatkozott rá anélkül, hogy ezeket a megállapításokat összevetették volna az azóta megjelent levéltári forrásmunkákkal vagy az újabb művészettörténeti eredményekkel. A templom 1970-es évek elején lezajlott helyreállítása alkalmával előkerült néhány középkori részlet és az épületegyüttes tüzetesebb – bár falkutatásokat nélkülöző – szemrevételezése arra készítetett, hogy Orbán periodizációjának néhány alapelemét újraértékeljük. Az újabban publikált középkori levéltári források a templom érdekes keletkezési körülményeire és Torda város történetének egy izgalmas mozzanatára világítanak rá, illetve a későközépkori átépítéseket is pontosabban körülírhatóvá teszik. A művészettörténeti szakmunkák olyan analógiákra hívják fel a figyelmet, amelyek a templom eddig „biztosan” keltezett késő gótikus részleteit is átdatálják, árnyaltabbá téve a műemlék építéstörténetét. A templomot övező vár minden bizonnyal már a 16. század elején állt, bár építéstörténetének forrásai még a temploménál is szegényesebbek. Az erdélyi vártemplomokat – akármilyen épületegyüttest is értünk e fogalom alatt – a közvélemény általában szászöldi és székelyöldi jelenségnek véli. Újtorda vártemploma több más példával együtt a közép-erdélyi vármegyék egyes városaiban és mezővárosaiban is jelzi ennek az épülettípusnak a jelenlétét és a mainál sokkal szélesebb elterjedését.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCSSTEREM
11.30–13.00 „KÖZÉPKORI MŰVÉSZET II.” SZEKCIÓ

Szabó Tekla:

Szent Miklós lecsendesíti a tengert vagy az eklézsia hajója? Ikonográfiai pontosítások az újra feltárt magyarvistai falképek kapcsán

szabotekla@yahoo.com

A magyarvistai templom déli falán nemrég újra felfedett falkép Gróh István 1913-ban készült akvarellmásolatán „Szent Miklós lecsendesíti a tengert” címen szerepelt. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy az ábrázolás ennél gazdagabb. A püspökszent mellett id. Szent Jakabot, egy újonnan előkerült királyszent töredékét, és nem utolsó sorban a Madonnát is láthatjuk, aki áldását adja az eléje boruló, tonzúrás főpapi méltóságra.

Az ábrázolás központi részének ikonográfiai azonosítása is felvet kérdéseket. Szent Miklós egyszerű halandókat szabadított ki a tajtékzó tengerből, Vistán a hajóban pedig egy szemét elfedő, homlokán a csillag jegyét viselő nőt láthatunk. Az Istenanya feltételes megjelenítése felveti egy második ikonográfiai azonosítás lehetőségét, ami az eklézsia hajójának egyik változata lehetne.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
11.30–13.00 „KÖZÉPKORI MŰVÉSZET II.” SZEKCIÓ

Szőke Balázs:

Behúzott támpilléres boltozott terek Dél-Erdély 16. század eleji építészetében

Munkahely:
Szépművészeti Múzeum, Budapest
szokebalazs@freemail.hu

A dél-erdélyi későgótikában elterjedt térforma a behúzott támpilléres, hálóboltozattal fedett belső tér. Ezek közül három napjainkig érintetlenül fennmaradt emlék: Nagybaromlaka, Nagysink és Szászújfalu templomai azonos arányokkal, méretekkel és egyforma hálóboltozatokkal rendelkeznek. Ennek a boltozatnak a fontos jellemzője, hogy a sorolt rombuszháló boltozatok között az egyik legösszetettebb bordavázzal rendelkezik. Alapkonceptiójában és szerkezeti rész megoldásaiban azonos a Nyírbátorban álló volt Szent György-templom boltozatával, annak egyszerűsítettebb változata. A nyírbátori volt szent György templom és a kolozsvári volt ferences templom művészeti kapcsolatai más szempontok szerint is elfogadottan szorosak. A kolozsvári volt ferences templom hajójának arányai és behúzott támpilléres szerkezeti megoldása megegyezik a Nagybaromlakán, Nagysinken és Szászújfalun látható terekével. A Kolozsvárott elpusztult egykori hálóboltozat elméleti rekonstrukciójára a másik négy épségben álló emlék alapján kísérletet tehetünk.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCSTEREM
14.00–15.45 „RENEZÁNSZ MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Horváth Gyöngyvér: A jelenlét ereje. Az anakronizmus mint multidiegetikus képi elbeszélésforma

Munkahely:
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Elméleti Intézet, Budapest
horvathgyongyver@gmail.com

Amikor Carlo Crivelli az Angyali Üdvözlés jelenetét (1486, London, National Gallery) Ascoli reneszánsz városképébe illesztette, Mária alázatos figuráját a legújabb divat szerinti viseletbe öltöztette, és a jelenetben aktív közbenjárói szereppel ruházta fel Szent Emidiuszt, a város védőszentjét, akkor a Rievaulx-i Aelred ciszterci szerzetes által bő három évszázaddal korábban tanácsolt választásos befogadói attitűd vizuális analógiáját teremtette meg: „először lépj be az áldott Mária szobájába (...), várakozz ott az angyal megjelenésére, hogy láthasd, amint belép az ajtón, hallhasd, ahogy elmondja üdvözlését, majd így, csodálattal telve és gondolataidba merülve az angyallal együtt üdvözlödj a Te legszentebb Asszonyodat.”

A jelenlét atmoszféráját Aelred a bibliai jelenethez való csatlakozásra felszólító mondataival, Crivelli festménye pedig a korabeli városi környezettel és a megrendeléshez kapcsolódó eseményekre való direkt vagy jelképes utalásával teremti meg. Ez az ahistorikus történetkezelés, amelyet legpontosabban a képi anakronizmus fogalma ír le, a többszörös idői és diegetikus mezők fedése révén jön létre. Előadásomban ennek a jelenségnek a narrációban betöltött szerepével foglalkozom, valamint a korabeli és a mai befogadói attitűd közötti eltérés eredetére keresem a választ.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCSTEREM
14.00–15.45 „RENEZÁNSZ MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Prajda Katalin:

Fra Filippo Lippi Kettős portréja mint komplex művészettörténeti probléma

Munkahely:
European University Institute, Firenze
katalin.prajda@eui.eu

A New York-i Metropolitan Museumban őrzött Kettős portrét a művészettörténeti kutatás Fra Filippo Lippi korai alkotói korszakához köti. Kiemelt szerepe a művészettörténetben annak köszönhető, hogy az itáliai festészet minden bizonnyal legkorábbi kettős portréja. Ennek ellenére a mai napig nem történt meg a festmény átfogó történeti kutatása, s ily módon csak Joseph Breck nem kellően alátámasztott feltételezésének köszönhető, hogy 1913-tól a firenzei Lorenzo di Rinieri Scolarival és feleségével, Agnola di Bartolomeo Sapitival azonosítják a portrén szereplő alakokat. Az előadásban arra teszek kísérletet, hogy írott források és ikonográfiai megfontolások alapján meghatározzam az ábrázolt személyek kilétét és betekintést engedek egy kutatás módszertani részleteibe, ezzel is szemléltetve a quattrocento művészetére vonatkozó firenzei levéltári források nyújtotta lehetőségeket.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
14.00–15.45 „RENEZÁNSZ MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Gál-Mlakár Zsófia:

Verancsics Antal főpapi szertartáskönyvének művészet- és művelődéstörténeti összefüggései

PhD képzés:

Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola, Miskolc
vran@freemail.hu

Verancsics Antal Praefationaléja az Egri Főegyházmegyei Könyvtár gyűjteményének egyik legbecsesebb 16. századi darabja. Habár a szakirodalom visszatérő jelleggel meg-megemlíti a már a könyvnyomtatás korában készült díszes kézzel írott szertartáskönyvet, de részletes leírását, kötésének, festett díszének elemzését, elkészültének pontos körülményeit, későbbi sorsát eddig nem tisztázták. Minthogy ezek komplex könyv-, liturgia-, zene-, művelődés- és művészettörténeti szempontból is egyaránt fontos adatokat rejthetnek, vizsgálatuk is ezen összetett szempontrendszer alapján történt. A Praefationale Pozsonyban, 1563-ban készült példánya egészen kivételes képviselője egy olyan kolostori kódexdíszítési hagyománynak, melyet a késő középkorban már a világi oklevelek és tudományos, szépirodalmi témájú munkák díszítésénél is használt stílus váltott fel. E két hatás pedig ötvöződve a humanista nyomtatványok iránti vonzódással e pártalan kötetben egyesült. A műfaját tekintve sem általános, kvadrát notációval íródott kódex kötésének vizsgálata pedig a nagyszombati nyomda mellett működő könyvkötőműhely CH-monogramos csoportja felé mutat.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
14.00–15.45 „RENEZÁNSZ MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

N. Kis Tímea:

„Olyan Istent ... hordoznak a lelkükben, amilyent meg is festettek” – Illusztrációk két 16. századi antitrinitárius kiadványban

PhD képzés:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Művészettörténet-tudományi Doktori Iskola, Budapest
kis.timea1@gmail.com

Az előadás célja két 16. századi erdélyi antitrinitárius kiadványban (*De falsa et vera*, 1568 és *Refutatio Scripti Georgii Maioris*, 1569) megjelent metszetillusztráció bemutatása. Az egyes ábrázolási típusok ikonográfiai sajátosságainak rövid ismertetése mellett arra keressük a választ: miért és hogyan jelenhettek meg ezek a – funkciójukat tekintve – a magyarországi emléanyagban egyedülálló metszetillusztrációk. Feltételezzük, hogy kép és szöveg olyan szintű együttélésével állunk szemben, mely alapján határozottan elkülöníthetők az Erdélyben megjelent, más felekezetekhez tartozó kiadványoktól.

Az összesen tizenegy metszet jórészt eredetileg is a keresztény ikonográfia hagyományos és mind a mai napig elfogadott Szentháromság-ábrázolás típusa közé tartozik, ezért csak a szövegkontextus veti fel a metszet gúnyos jellegét. Az illusztrációk másik csoportja az ikonográfiai típusok torz jellemzőit erősíti fel és teszi nevetségessé a kép és a szöveg egymásra utalásával. Végül pedig a hagyományos ikonográfiai típusokon túllépve, azokat kiegészítve eredetileg is a Szentháromságot gúnyoló céllal készült ábrázolások különíthetők el.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
14.00–15.45 „RENEZÁNSZ MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Horváth Iringó:
**Két 17. századi textília összefonódó
történeti vonatkozásai**

PhD képzés:
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
horvathiringo@freemail.hu

Az előadás során két olyan egyházi tulajdonban lévő publikálatlan textíliát ismertetnénk, amelyek a 17. század közepén csaknem azonos időben és azonos céllal készültek. Élénken színezett sodoratlan selyemfonallal, illetve fémszállal varrott gazdag hímzés díszíti a len-, illetve pamutvászonból szabott abroszt és keszkenőt. A gazdag növényi motívumok szerkesztésében és vonalvezetésében a reneszánsz formakincs köszönt vissza. A felületükön található címerpárok arra utalnak, hogy egy-egy házasságkötés alkalmával hímezték őket, és utólag kerültek a vajdahunyadi, illetve a bonyhai református egyházközség tulajdonába. Hasonló darabokat a szakirodalomból ismerünk. Esetünkben, amint a címerekből megállapítható, a gazdagon hímezett keszkenő és abrosz Zólyomi Miklós és Melith Klára, valamint Kemény Simon és Alia Mária menyegzőjéhez készült. A tárgyak mindmáig elkerülték a szakirodalom figyelmét, holott a bonyhai abrosz szoros rokonságot mutat a Lorántffy Zsuzsanna-féle hímzésekkel.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCSSTEREM
16.00–17.00 „BAROKK MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Kovács Mária-Márta: Bibliai ábrázolások úrasztali edényeken

PhD képzés:
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
kovacsmm@yahoo.com

A mindenkori képzőművészet ábrázolásai között ott találjuk a bibliai ábrázolásokat, az ó- és újszövetségi történeteket megjelenítő alkotásokat, nem különben az egyházi célra készült úrasztali edényeken. A református egyház úrasztali készlete világi adományokból származik, így díszítésüket is a világi formák határozzák meg, csupán néhány esetben találkozunk bibliai ábrázolással ezen a tárgyakon. Az erdélyi református egyházközségekben (Magyarsülye, Magyarszentbenedek, Papolc) fennmaradt néhány példának a bemutatása ezért is jelentős. A vizsgált ón- és ötvöstárgyakon kizárólag ószövetségi ábrázolások jelennek meg a templomok karzattrellvédjeihez, kazettás mennyezeteihez hasonlóan. A 17. századra datálható tárgyakon a világi formák és díszítés bibliai ábrázolással ötvöződik.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
16.00–17.00 „BAROKK MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Koruhely Nikoletta:

Sir Peter Lely: Frances Stuart képmása. A szépség hagyománya a 17. századi angol portréfestészetben

Tanulmányok:

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténet Szak, Piliscsaba
nkoruhely@yahoo.co.uk

Az előadás témája a 17. századi angol udvari festőnek, Sir Peter Lely-nek a Frances Stuart hercegnőről festett, a Budapesti Szépművészeti Múzeumban található portréja. A vizsgálati szempont a mű beilleszkedése a kor Angliájának portréfestészetébe, a női szépség megjelenítésének hagyományába, II. Károly udvarának kulturális közegébe. Ennek megfelelően olyan problémák lehetnek relevánsak, mint a mester stílusa a portré készítésekor, a képi elemeken keresztül történő, előző mesterekre és művekre való allúziók rendszere, ezen belül például a háttér elemeinek vagy a póznak a jelentősége, a színházzal és az irodalommal fennálló kapcsolat, illetve ezek hatása a portrén megjelenő kosztümre, továbbá a viselkedési mintákat bemutató értekezések szerepe. A cél annak megmutatása, hogy mennyire szoros kapcsolat áll fenn a portré és az adott kor más kulturális jelenségei között, s ezek milyen jelentős mértékben hatnak egymásra, s arra, hogy az alkotás milyen tartalmat hordoz a korabeli néző számára.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00. KÖZÉPKORI, RENESZÁNSZ ÉS BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
16.00–17.00 „BAROKK MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Székely Gábor:

Egyház, mezőváros, művészet: A kecskeméti református egyházközség temploma és klenódiumai a 17–18. században

PhD képzés:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Történelemtudományi Doktori Iskola, Kora Újkori Magyar Történeti Program, Budapest
szega8@freemail.hu

Előadásomban Kecskemét kora újkori református egyházművészeti emlékeit mutatom be. A 16. században kialakult protestáns közösség hivalkodástól mentes, mégis reprezentatív egyházművészeti alkotásokat hozott létre. A későreneszánsz templom a török hódoltság egyetlen keresztény templomaként épült fel 1680–1683-ban. A 17. századból maradtak fenn helyi mesterek által készített, a parasztpolgári ízlést tükröző liturgikus ötvöstárgyak, melyeken az erdélyi későreneszánsz művészetéhez kötődő stílus a török művészet és a gótizáló manierizmus elemeivel ötvöződik. A 18. századtól kezdve egyre több forrás maradt fenn a református egyházközségről, melyek a megrendelő és befogadó közeg vizsgálata szempontjából tartalmaznak értékes adalékokat, emellett az elpusztult emlékekről is tudósítanak. Ennek illusztrálására néhány gazdagabb végrendelkező utolsó akaratát hozom fel példaként.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
9.30–11.15 „19. SZÁZADI MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Mészáros Ágnes:

Idő-kép zenekísérettel: Jellemző képtémák és ikonográfiájuk 19. századi képórákon

Munkahely:

Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, Zenetörténeti Múzeum, Budapest
ecloga@freemail.hu

A 19. században, különösen a biedermeier idején, kedvelt és divatos díszei voltak polgári otthonoknak a zenélő szerkezettel ellátott képórák. Zeneautomaták és zenélő dobozok mellett a budapesti Zenetörténeti Múzeum őriz gyűjteményében egy zenélő képórát. Az előadás ebből a műtárgyból kiindulva nyújt egy áttekintést e műfaj illetve műtárgycsoport iparművészeti, zenetörténeti, mindenekelőtt pedig ikonográfiai vonatkozásairól, valamint a képórákkal kapcsolatos kutatás problémáiról. Mindezen túl az előadás arra is rámutat, hogy a közgyűjteményekben őrzött emléanyagban milyen nagy számban szerepelnek olyan tárgyak, melyek több tudományág számára is érdekes kutatási területnek bizonyulnak.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
9.30–11.15 „19. SZÁZADI MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Semsey Balázs:
Kulturális örökség és/vagy muzeológiai probléma?
Beépített templomi berendezések
az Iparművészeti Múzeumban

Munkahely:
Iparművészeti Múzeum, Budapest
e-mail: semsey.balazs@imm.hu

Kisebb átalakításoktól eltekintve az Iparművészeti Múzeum épületének 1897-es megnyitása óta állnak beépítve jelenlegi helyükön, az I. emeleti ún. „magyar teremben” Magyarország és Erdély 18. századi késő reneszánsz művészetének kiemelkedő emlékei, a maksai és sólyi református templomok kazettás mennyezetének maradványai, illetve az utóbbi karzata. A műtárgyak időközben a kiállítótér integráns részévé váltak, így ma már nem csupán művészet-, hanem múzeumtörténeti emlékek is. Annak ellenére, hogy a festett famennyezetek iránt a 19. század végén felébredő művészettörténeti érdeklődés nyomán a műfaj emlékei közül elsők között kerültek múzeumi gyűjteménybe, a mai napig meglepően keveset tudunk róluk; az eddigi publikációk alig-alig lépnek túl a felszínes és általános megállapításokon. Közelebbi vizsgálatuk azonban nyilvánvalóan tetsző, ám korábban még sohasem publikált felismerésekre sarkallhat.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
9.30–11.15 „19. SZÁZADI MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Tóth Beáta: A kecskeméti városháza

Tanulmányok:

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténet Szak, Piliscsaba
toth.bea13@gmail.com

Az előadó az épületet új megközelítésben értékeli, sajátos jelentéstartalmat tulajdonít a műemléknek. A kecskeméti városháza jelentőségét a város fejlődéstörténetének fényében vizsgálja, és igyekszik stílusát világossá tenni összehasonlító vizsgálattal. A városháza nem sorolható a szecessziós épületek körébe. Lechner stílusfejlődésének, „útkereső” tevékenységének egy szakaszáról tanúskodik, mely az érett nemzeti stílushoz vezet. Az értekezés kísérletet tesz Lechner Ödön és a nemzeti építőművészet stílusának tisztázására, miszerint Lechnernek sem lehet csupán a szecesszió stílus kategóriájába kategorizálni. Művészetét összetetten a modernitás, a szerkezeti újszerűség, a népművészeti motívumok építészetben való alkalmazása jellemzi. Úttörő szerepe abban rejlik, hogy bekapcsolta a magyarországi építészetet a modern európai építészeti törekvések áramlatába. Végül az előadó kifejti a városházák újszerű értelmezésének hipotézisét, miszerint „a polgárság profán templomaiaként” foghatók fel a városi székházak. Az előadás lehetőséget kínál a kecskeméti városháza restaurálásának sürgető problémáját részletezni.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
9.30–11.15 „19. SZÁZADI MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Torma Ágnes:

A Schmahl Henrik tervezte Uránia a mór művészet 19. századi recepciójának tükrében

Tanulmányok:

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténet Szak, Piliscsaba
tormagnes@gmail.com

Míg az Uránia Filmszínház a közelmúltban végzett felújítása miatt is csodálatot vált ki az odalátogató mozirajongókból, a művészettörténetet űzőkön túl kevesek számára cseng ismerősen az épület tervezője, Schmahl Henrik neve. Előadásom ezért a méltatlanul mellőzött műépítész keleties hatású műveit igyekszik bemutatni elsősorban az Uránia épületét állítva a középpontba. Ezen fő művet az elsődlegesen stíluskritikai elemzés során szeretném elhelyezni Schmahl életművének az 1890-es évek második szakaszába tartozó, az utókor számára már ismeretlen és mindezidáig feldolgozatlan Erzsébet téri Deutsch-üzletházzal és a Rákóczi út 72. szám alatti egykori Stern-házzal együtt teljes körében.

Az Uránia belső terében a szemlélőben keltendő színélményt megkísérlem az iszlám (uralom alatt létrejött) épületeket meghatározó gazdag színvilág nyugati recepciójának tágabb kontextusába helyezni. Nevezetesen, elsősorban az Owen Jones által kifejlesztett színelmélet, az ezt alkalmazó épületek és az ekörül forgó brit vita tükrében szeretném vizsgálni a színek döntő jelentőségét az iszlám inspiráció létrehozta épületeken a 19. század második felében. Előadásomban többek között a londoni Thomas Hayter Lewis tervezte Alhambra Színház (The Alhambra Theatre, korábban Királyi Panoptikon: Royal Panopticon) példáján keresztül szeretnék rávilágítani arra a tényre, hogy az Uránia (változó) rendeltetése (orpheum, tudományos színház, mozi) és az iszlámos stílus közti összefüggés nem elszigetelt jelenség a 19. század második felének Európájában.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
9.30–11.15 „19. SZÁZADI MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Tüskés Anna:
Velencei kútkávák az 1894–1914
közötti Magyarországon

Munkahely:
Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézet, Illyés Gyula Archívum, Budapest
tuskes.anna@gmail.com

Előadásomban a történeti Magyarország területén fennmaradt és a Szépművészeti Múzeumban őrzött velencei kútkávákkal foglalkozom. A 19. század második negyedétől kezdve az európai arisztokrácia körében megnyilvánuló Velence-kultusz egyik kiemelkedő jelensége volt a kútkávák beszerzése és elhelyezése az otthoni palotakertekben. A legtöbb európai országhoz hasonlóan az arisztokrácia érdeklődése és igénye a kútkávák iránt Magyarországon is megjelent. A velencei utazás, a faragványok vásárlása és kerti elhelyezése szoros kapcsolatban állt a párhuzamos német és az angol törekvésekkel. A nemzetközi kontextust szem előtt tartva összességében megállapítható, hogy nálunk nem voltak kiemelkedő írók, költők, útleírók, akik Velencéről és a velencei szobrászatról írtak volna, s míg a németeknél az 1840-es, az angoloknál az 1860-as évektől dokumentálható a kútkávák iránti érdeklődés, a magyar arisztokrácia kimutathatóan csak az 1890-es évektől vásárolta ezeket a később kertdíszekké átfunkcionált velencei faragványokat. A kútkávák megjelenése Magyarországon sajátos, többszörös közvetítési folyamat eredménye. Meghatározó sajátosság a velencei darabokról készített itthoni másolatok magas száma.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
11.30–13.00 „SZÁZADFORDULÓS MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Tornallyay Éva: Zrumeczky Dezső építésze

Tanulmányok:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténet Szak, Budapest
eva.tornallyay@gmail.com

Zrumeczky Dezső azok közé a fiatal építészek közé tartozott, akik a 20. század elején felfedezték, hogy a népi építkezés tradíciója magában hordozza azokat a feltételeket, amelyek alkalmasak a modern stílus megteremtésére: az alap-
elemekből való építkezést, az anyaghasználathoz alkalmazkodó szerkezetet, a
konstrukciót hangsúlyozó díszítést, és az életfunkciókból kiinduló alaprajzot.

Első épületeit Kós Károllyal közösen tervezte: az óbudai református parókiát (1908–1909) és a Fővárosi Állatkert pavilonjait (1908–1912). Önállóan tervezett épületei között különböző funkciójú épületek vannak: lakóház, nyaraló, iskola, gazdasági épület, községház. Főművei 1911 és 1913 között épültek Budapesten: Tormay Cecil és Herczeg Ferenc hűvösvölgyi villái, az Áldás Utcai Elemi Iskola és a Wekerle-telep lakóházai.

Építésze közvetlenül kötődik az Arts and Crafts mozgalomhoz, ami Angliából kiindulva hirdette a vidéki életmód, a kézművesség és a múlt építészeti örökségének megbecsülését. Zrumeczky Dezső rövid, de ígéretes és változatos építészeti pályafutása is ebben a szellemiségben bontakozott ki.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
11.30–13.00 „SZÁZADFORDULÓS MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Áts Írisz:

A Kecskeméti Református Újkollégium építéstörténete (1911–1913)

Tanulmányok:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténet Szak, Budapest
irisz.ats@gmail.com

A Kecskeméti Református Újkollégium a magyar századfordulós építészet és korabeli iskolaépítészet egyik kiemelkedő példája, Mende Valér ouvre-jének legjelentősebb darabja. Mégis mindezen erények ellenére az iskola építéstörténetének kutatása jelentős mértékben háttérbe szorult az intézmény történeti feldolgozását célzó vizsgálódások mögött. A korábbi kutatások kevés figyelmet szenteltek a témának. Rövidebb publikációkon, említéseken kívül mindössze egy hatoldalas tanulmány készült, amely inkább tekinthető ismeretterjesztő jellegű munkának, mint tudományos igényű feldolgozásának.

Az előadás a Mende Valér Kecskeméti Református Újkollégiuma (1911–1913) című szakdolgozatban elért kutatási eredményekre épül. Célja, hogy a Kecskeméti Református Egyházközség Levéltárában és a Bács–Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltárában végzett forráskutatások alapján képet adjon az Újkollégium tervezésének és felépítésének cseppet sem zökkenőmentes folyamatáról, a kollégium 1913-ig tartó építésére koncentrálva.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
11.30–13.00 „SZÁZADFORDULÓS MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Székel Miklós:
**Az 1900-as párizsi világkiállítás magyar vonatkozású
tervanyaga a párizsi Archives Nationales-ban**

Munkahely:
Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest
szekely.miklos@gmail.com

Az 1900-as párizsi világkiállításon felállított nemzeti reprezentációs pavilon-sor, a Nemzetek utcája (Rue des Nations) a francia fővárosban 1855 óta megrendezett világkiállítások két hagyományos helyszíne a Champs-Élysées és a Mars Mező (Trocadero) között a Szajna partján húzódott. A magyar pavilon és a benne elhelyezett történelmi kiállítás a négy évvel korábbi millenniumi kiállítás történelmi főcsoportjának kicsinyített, „exportra” készített változata volt. A historizáló pavilon mellett a kiállítási csarnokokban a lechneri építészeti gondolatot folytató installációk foglalták egységes keretbe a modern Magyarországot. A világkiállítás területén felépített Magyar Pékség pavilon a belga-francia Art Nouveau építészetnek már a kortárs külföldi kritika által is méltatott teljesítménye volt. A pavilon, az installációk és a pékség építményeinek a párizsi Archives Nationales-ban fennmaradt eredeti tervei a századforduló magyar efemer építészetének különleges emlékműveként képezik.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
11.30–13.00 „SZÁZADFORDULÓS MŰVÉSZET” SZEKCIÓ

Süle Ágnes Katalin:

A magyar pavilon az Első Nemzetközi Vadászati Kiállításon Bécsben

PhD képzés:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Történelemtudományi Doktori Iskola, Művelődéstörténeti Doktori Program, Budapest
sule_agnes@yahoo.de

1910-ben került megrendezésre Bécsben az Első Nemzetközi Vadászati Kiállítás, mely először foglalkozott a vadászattal mint önálló kiállítási témával.

A pavilonokban vadászati témájú kiállítások, művészeti tárlatok, az egyes nemzetek vadászattal kapcsolatos bemutatói kaptak helyet és nagy számban voltak jelen a szórakozás, vendéglátás céljait szolgáló létesítmények is.

Noha a kiállított tárgyak is változatosak és érdekesek voltak, minket elsősorban a kiállítás sokszínű építésze érdekel. Ezen belül is a konferencián a magyar pavilonnal foglalkozunk.

A nagyszabású kiállításon a rendező osztrák fél épületei mellett különböző pavilonokban mutatkozott be többek között Magyarország, Németország, Anglia, Franciaország és Olaszország. A magyar pavilon, az ún. magyar vadász-kastély a kortársak beszámolóí szerint méreteivel és kiképzésével is kitűnt a többi épület közül.

Az épület tervezője kérdéses: A kiállítási vezetők Fischer Józsefet nevezik meg. A kiállítás idején még húszas éveit derekán járó Jánszky Béla – akinek munkásságával több éve foglalkozunk – azonban így említi az épületet egyik írásában: „Jánszky és Fischer wieni vadászkiállítási kastélya”.

A vadászati kiállítás magyar vadászkastélyával kapcsolatos töredékes információk igazolásához a magyar és bécsi levéltárakban található forrásanyaghoz fordultunk. Ennek a kutatásnak az eredményei kerülnek bemutatásra a konferencián.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
14.00–15.45 „20. SZÁZADI MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Benkő Zsuzsanna:
Céhbeliék, Cenniniek, Spirituálisok:
Művészársaságok a gödöllői művésztelep jegyében

PhD képzés:
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Művészettörténet-tudományi Doktori Iskola, Budapest
zsuzsibenko@gmail.com

Az 1900-as évek első felében az uralkodó avantgárd irányzatok mellett a gödöllői művésztelep és alkotóinak hatása is erőteljesen érvényesült. Nem csupán a szecessziós stílusjegyek továbbélésével kell számolnunk, a gödöllői közösség alkotóinak világnézete is sokakat inspirált. A művészteleppel közvetlen kapcsolatba hozható három művészársaság alakulása is ezt a tényt támasztja alá. A Céhbeliék Társaságának alapítója maga Körösfői-Kriesch Aladár. A társaság egyetlen alapelve a művészetbe vetett hit volt, és stíluspreferencia nélkül rendeztek kiállításokat. A Cennini Társaságot Körösfői-Kriesch Aladár volt tanítványai alapították. Teljesen eltávolodtak az aktuális avantgárd irányoktól, helyette egy hagyománytisztelő, erkölcsi értékeken alapuló, vallásos festészetet választottak. A Spirituális Művészek Szövetségét a gödöllői életközösség erkölcsi elvei alapján a művésztelep tagja, Remsey Jenő György alapította, hogy a művésztagek egyesült erővel szálljanak harcba az ember szellemi megváltásáért. Előadásomban a társaságok és kiállításaik történetét valamint a gödöllői művésztelephez fűződő kapcsolatukat kívánom bemutatni.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
14.00–15.45 „20. SZÁZADI MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Rózsavölgyi Andrea:
Dr. Delmár Emil műgyűjtő
művészettörténeti kapcsolatai

PhD képzés:
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Művészettörténet-tudományi Doktori Iskola, Budapest
rozsavolgyi_andrea@yahoo.com

Dr. Delmár Emil gyűjtési tevékenysége igen sokoldalú volt. A magyar műgyűjtésben ritka irányvonalat képviselt közép- és újkori plasztikai-, iparművészeti- és keleti gyűjteményével.

A műgyűjtés mellett Delmár jó kapcsolatot ápolt a kor több magyar (Zádor Anna, Balogh Jolán, Hoffmann Edith, Csányi Károly stb.) és külföldi (például Wilhelm von Bode) művészettörténészével, tárgyait rendszeresen kölcsönözte hazai és külhoni kiállításokra, a múzeumokat értékes adományokkal gyarapította, részt vett számos aukción. Az előadás Delmár művészettörténetekkel ápolt kapcsolataira, ezek kialakulására-alakulására térne ki bővebben. Természetesen külön vizsgálódás tárgyát képezné e személyek hatása Delmár művészettörténeti írásaira, témájukra, szemléletükre. Delmár kutatásai során részben saját műtárgyairól írt, részben pedig emigrációjának helyszínéhez köthető magyar, illetve helyi vonatkozású témákat dolgozott fel. Önálló könyve a Középkori magyar emlékek Svájcban, további tanulmányai pedig különböző rangos, nemzetközi folyóiratokban jelentek meg.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
14.00–15.45 „20. SZÁZADI MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Ván Hajnalka: Jankay Tibor élete és művészete

Munkahely:
Jankay Gyűjtemény és Kortárs Galéria, Békéscsaba
onehajni@gmail.com

Jankay Tibor (eredeti nevén Deutsch Tibor) 1899-ben született Békéscsabán. Festészeti tanulmányait a budapesti Iparművészeti Iskolában kezdte, majd a Képzőművészeti Főiskolán folytatta, ahol Vaszary János hatott rá. Nyugat-Európában járt tanulmányutakon. 1924-ben tagja lett a KUT-nak. Rendszeresen részt vett országos és pesti tárlatokon. 1948-ban Los Angelesbe költözött. Nyugdíjazásáig egyetemi oktatóként tevékenykedett. 1994-ben halt meg. Kezdetben főként grafikai munkáival jelent meg a közönség előtt, és ezeket a műveit dicsérte a korabeli sajtó. Jellemzően a 30-as évektől szerepelt festéssel. Szobrászattal alkalmanként foglalkozott, mely területen az 50-es évek végétől találta meg önmagát. A plasztikai munkáin érződik leginkább a primitivizmus iránti fogékonyasága és egyéni látásmódja. A grafikában és szobrászatban elért eredmények ellenére festőnek vallotta magát. A festészetet haláláig művelte – figurális és absztrakt irányban egyaránt – önmaga által dekoratív konstruktivizmusnak nevezett stílusban, melyből a dekorativizmus az életút végéig megmaradt.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
14.00–15.45 „20. SZÁZADI MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Mészáros Zsolt:

Hölgyek berettával. Kérdések az 1945 előtti magyar női alkotók megítéléséről

PhD képzés:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Összehasonlító Irodalomtudomány Doktori Program, Budapest
meszso@gmail.com

„Mihozzánk nem szól a művészet...” jelenti ki Pedjkov Zina Ritoók Emma 1908-ban megjelent A nagy véletlen című regényében. Előadásomban a fenti idézetből kiindulva szeretnék rákérdezni arra, vajon a magyar művészettörténet szól-e az 1945 előtti nőnemű képzőművészekhez, megszólítja-e, beszédhelyzetbe hozza-e őket, biztosít-e számukra nyilvánosságot? A nők képzőművészeti jelenléte körül megképződő teóriákból, vélekedésekből és (ön)reflexiók mechanizmusokból emelnék ki diskurzusformáló motívumokat, a következő kérdések fénytörésébe állítva azokat: Mekkora helyet foglalnak el a „rég” női alkotók a mai magyar művészettörténet-írásban? Ha egy nő képzőművészi ambíciókat dédelgetett magában a 19. század folyamán, vagy a 20. század elején, milyen társadalmi mítoszokkal kellett megküzdenie, illetve milyen alternatívák orientálták a pályáját? Valamint milyen főbb társadalmi, politikai, kulturális szempontok határozták meg recepciójukat?

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
14.00–15.45 „20. SZÁZADI MŰVÉSZET I.” SZEKCIÓ

Millisits Máté:
**Kálvin-ábrázolások a Kárpát-medencében
az elmúlt száz évben (1909–2009)**

Munkahely:
Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum Öntödei Múzeuma, Budapest
matteodibudapest55@gmail.com

Amíg Nyugat-Európában már Kálvin életében is számos ábrázolás készült a nagy reformátorról, addig a Kárpát-medencében csak a 19. századtól ismerünk Kálvinról készített ábrázolásokat.

A 19. századi ábrázolások többsége a sokszorosított grafika valamelyik típusát képviseli, addig a 20. századtól a legváltozatosabb anyagok szolgálnak a Kálvin ábrázolások alapanyagául. A Kálvin ábrázolásokat készítő művészek között is több elsőrangú mestert találunk pl. a 1930-as években Róth Miksa üvegművészt vagy Berán Lajos érem-modellőr szobrászt, vagy a 21. század hajnalán olyan tapasztalt szobrászokat, mint Búza Barna és Kutas László. 2009-hez, a Kálvin-jubileum évéhez közeledve egyre több Kálvin ábrázolás készül. A Magyarországi Református Egyház Kálvin Bizottsága is kiírt 2008 elején érem pályázatot. A díjazásra kerülő érmek először a 2009-es debreceni Kálvin kiállításon kerültek bemutatásra.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
16.00–17.00 „20. SZÁZADI MŰVÉSZET II.” SZEKCIÓ

Tasnády S. Attila:
Mokry Mészáros Dezső
az alkalmazott művészetekben

atasnady@freemail.hu

Mokry Mészáros Dezsőnek leginkább képzőművészeti munkássága ismert. Különösen a harmincas évektől azonban komoly alkotói munkát végzett az alkalmazott művészetek terén is. A kerámiaművészetben például szobrok mellett dísz tárgyakat is készített (vázákat, bokályokat, falitányérokat), amelyeken hasonló díszítő motívumokat használt fel, mint festményein, rajzain és szobrain. Textil-, tipográfiai és funerális művészeti tevékenységét ezzel szemben a népművészeti motívumok gyűjtése előzte meg, a saját ötletei mellett ezeket használta fel művein. Így készítette hímzés-, szőttes- és szőnyegterveit. A magyar rovásírást alkalmazta díszítőelemként, illetve latin betűtípust tervezett az írásjegyek alapján. Gyűjtötte a magyar temetők fejfatípusait, és maga is tervezett síremlékeket. Mokry Mészáros Dezső alkalmazott művészeti tevékenysége nemcsak a magyar művészet egésze szempontjából figyelemre méltó, hanem saját korának törekvései (például a Magyar Képirók Társasága, és az őstehetség-„mozgalom” mellett Vajda és Korniss gyűjtései) között is.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
16.00–17.00 „20. SZÁZADI MŰVÉSZET II.” SZEKCIÓ

Zsoldos Emese:
„Világos fekete. Az egész világegyetem.”
– Egy Beckett-előadás képeiről

Munkahely:

Szépművészeti Múzeum, Kulturális Örökség Kutató és Dokumentációs Osztály, Budapest
msezsoldos@freemail.hu

A színházi fotográfia a felvétel helyszínének kritériumán keresztül történő meghatározása annyiban problematikus, amennyiben a fényképezendő tárgyra, helyre, pillanatra vagy a színházi munka sajátosságára vonatkozó szabályokat kutatjuk. E fényképek egyrészt önálló esztétikai formaként és tárgyként, az általa visszatükrözött színházi tárgytól függetlenül is értelmezhetők, ugyanakkor ez a fényképészet nem más mint egy kép képi átadása: olyan „valóság”-ot kell megragadnia, amely már önmagában is valaminek az ábrázolása, illetve képe, azaz referense már eleve megformált, jelként viselkedik. Szükségszerűen a színházi színrevitel „színreviteleként” jelenik tehát meg, hangsúlyokkal és kiegészítésekkel vagy akár dekonstruáló magyarázatokkal is ellátható. A tanulmány kilenc színházi fényképen vizsgálja a Max Imdahl által bevezetett ikonikus képértelem/értelmezés lehetőségét. A képek Samuel Beckett (1906–1989) A játszma vége című színművének 1979-es, a Szolnoki Szigligeti Színházban, Paál István által rendezett előadásának felvételei.

2009. NOVEMBER 27. PÉNTEK
9.30–17.00 19. ÉS 20. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
16.00–17.00 „20. SZÁZADI MŰVÉSZET II.” SZEKCIÓ

Gassama-Szabó Bernadett:
Az Ismeretlen Esztergom festője
– Esztergom ismeretlen festője

betty.szabo@gmail.com

Bajor Ágost (1892-1958) a 20. század első felének nemzetközileg elismert festő- és grafikusművésze volt. Esztergomban született, 1911–1916 között a budapesti Mintarajziskola és Rajztanárképző növendéke lett, rajztanár-grafika szakon végzett. Tanárai: Olgyai Viktor, Zemplényi Tivadar, Edvi Illés Aladár. Az 1920–30-as években több tanulmányutat tett Itáliában. 1923-tól Pesten telepedett le. 1926-ban a Nemzeti Szalonban rendezett Egyházművészeti Kiállításon Csernoch-díjjal jutalmazták, 1943-ban a Magyar Művészek Olaszországi tárgyú képeinek kiállításán Enit-díjat. A hazai szellemi élet nagyjainak Babits Mihály, Kárpáti Aurél, Lyka Károly barátságát tudhatta magáénak. 1937-ben részt vett rézkarcaival a Londoni Magyar Grafikai kiállításon. A II. világháborúban mint hadifestőt küldték ki az orosz frontra. Az „Oroszországi emlékek”-et bemutató rajzaival szerepelt az 1943 tavaszán megrendezett Haditudósítók kiállításán. 1947-ben végleg hazaköltözött Esztergomba. Ezekben az években született a közel 80 darabból álló „Ismeretlen Esztergom” című sorozata.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCSSTEREM
9.00–10.30 „BAROKK MŰVÉSZET II.” SZEKCIÓ

Várallyay Réka:

Isten segedelve volt velem...

Fejezetek egy háromszéki udvarház történetéből

Munkahely:

Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Határon Túli Emlékek Osztálya, Budapest
reka.varallyay@gmail.com

Háromszék az udvarházak földje, sajátos mikrokozmosz, mely határvédő szerepének, és ezzel összefüggő társadalmi berendezkedésének köszönheti jellegzetes építészeti örökségét. A kishemesi udvarházak építészettörténeti kutatása több nehézségbe ütközik a kevés írott forrás, az elenyésző helyszíni kutatás és a hiányos szakirodalom miatt. A bikfalvi Kóréh-udvarház kutatásának lehetősége szerencsés találkozás eredménye. A publikációkból eddig Dénes-kúriaként ismert épület két éve a tulajdonunkban van. A falszövetek szerkezete, az egyes járószinteken talált nagy számú kályhacsempe- és edénytöredék, az 1791-ben készült sajátos külső díszítőfestés és az 1830-as átépítés nyomai alapján sikerült rekonstruálnunk az udvarház építéstörténetének korszakait a 17. század végétől napjainkig. Anyakönyvek, birtokösszeírások és egy rejtélyes befalazott tábla segítségével szerezhettünk tudomást a kúria egykori tulajdonosairól. Az előadás a tábla feliratára épül: Isten segedelve volt velem anno die Koreh István.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
9.00–10.30 „BAROKK MŰVÉSZET II.” SZEKCIÓ

Orbán János:
Városkép és társadalom változásai Marosvásárhelyen
a Királyi Tábla beköltözését követően

Munkahely:
Maros Megyei Múzeum, Marosvásárhely
orbanjanos@yahoo.com

Tanulmányunk azokat az erdélyi Királyi Tábla 1754-es Marosvásárhelyre költözése által kiváltott társadalomtörténeti folyamatokat vizsgálja, melyek közvetett vagy közvetlen módon hozzájárultak a város építészetének fellendüléséhez a 18. század második felében. Az intézmény Marosvásárhelyre vonzotta az erdélyi főnemesi családok tagjait, akik a század közepétől egyre több telket vásároltak fel és egyre nagyobb méretű építkezésekbe kezdtek; a város polgárait ugyanakkor a tisztviselőkkel szembeni beszállásolási kötelezettség ösztönözte ezen a téren. Mindez hamarosan látványos változásokat idézett elő az épületállomány és a városkép alakulásában. Szempontunkból kulcsfontosságú, hogy ennek a fellendülésnek köszönhetően terjedtek el végérvényesen a városban a barokk formák. A kivitelezés feladatai arra a megnövekedett kereslet következtében bevándorló, zömmel németajkú kőművespallérokból összeálló mestergárdára hárultak, melynek legfontosabb képviselői (Schmidt Pál, Türk Antal) már nemcsak helyi, hanem regionális szinten is képesek voltak nyomot hagyni az Erdélyi Nagyfejedelemség 18. századi építészétében.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCSSTEREM
9.00–10.30 „BAROKK MŰVÉSZET II.” SZEKCIÓ

Kovács Zsolt: **Erdélyi szász epitáfiumok emblematikus ábrázolásai**

Munkahely:

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Művészettörténet Tanszék, Kolozsvár
gykzsolt@yahoo.com

Az utóbbi évek kutatásai során derült fény arra, hogy az erdélyi későreneszánsz és barokk művészet viszonylag gyakran nyúlt a korabeli európai kultúra egyik jellegzetes jelenségeként ismert emblematika eszközeihez. Azon emlékek köre, amelyek esetében emblémák fordulnak elő világi és egyházi terek belső dekorációjától az alkalmazott grafika különböző példáin keresztül a funerális emlékekig terjed.

A nagyszebeni 1694-es Haupt-epitáfium képi programjának értelmezésére irányuló kutatásaink során figyeltünk fel arra a jelenségre, hogy 17–18. századi Erdélyben több alkalommal is emblémákat használnak az epitáfiumok képi programjának kialakításában. Eddigi ismereteink szerint a fentebbin kívül hat ilyen funerális emlékekkel rendelkezünk, amelyek kizárólag az erdélyi szász emléktananyagban maradtak fenn: Paulus Graffius (1645 után), Martinus Schand, Johann Kertsch (1748), Stephanus Günthardus medgyesi, Martin Sutorius (1742) nagysinkai és Simon de Baussern (1742) nagyszebeni epitáfiumain. E funerális emlékeken az emblémák használatának két jellegzetes módja figyelhető meg. Az esetek többségében feltételezhetően korabeli nyomtatványok ábrázolásai szolgálták előképül, a nagysinkai Sutoris-epitáfium emblémái esetében azonban az elhunytak portréit és családi viszonyait bemutató részek, valamint a helyi heraldikai utalásokat tartalmazó elemek arra engednek következtetni, hogy nemcsak kizárólag korábbi képi formulák átvételével, hanem erre az alkalomra kitalált egyedi ábrázolásokkal is számolhatunk.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
9.00–10.30 „BAROKK MŰVÉSZET II.” SZEKCIÓ

Olbert Mariann:

Néhány adalék a budapesti Nagybaldogasszony Magyar Ortodox templom ikonosztáziójának vizsgálatához. Anton Küchelmeister bécsi „Császári akadémiai festő” szerepe

PhD képzés:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Művészettörténet-tudományi Doktori Iskola, Budapest
olbertmariann@freemail.hu

A 18. század folyamán számos görög és macedo-vlach kereskedő érkezett magyarországra. 1791-ben Pesten önálló egyházközséget alapítottak. A templom 1801-es felszentelése után került sor a belső díszítésre. A görög egyházközség 1801-es gyűlésén bemutatták A. Küchelmeister képeit. Fennmaradt egy szerződés, melyet A. Küchelmeister kötött meg az egyházközséggel az ikonosztázion megfestésére. Az öt szintre osztott, az egész apszísisívet betöltő orosz-ukrán ikonosztázion-típus ikonjait Küchelmeister nyugati hatásra, klaszszicizáló stílusban festette meg.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
11.00–12.30 „BAROKK MŰVÉSZET III.” SZEKCIÓ

Arany Erzsébet:

A Koháry család felső-magyarországi uradalmi építkezéseiről, különös tekintettel a hontszentantali Koháry-Coburg kastély 18. századi építéstörténetére

Tanulmányok:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténet Szak, Budapest
arany.e@gmail.com

A 15. századi gyökerekre visszatekintő Koháry család számos jeles katonát, országnagyot és főispánt adott Magyarországnak, politikájukat évszázadokon át az osztrák uralkodók iránti hűség jellemezte. Az egykori Hont, Nógrád és Gömör–Kishont vármegyék területén lévő hatalmas kiterjedésű birtokaik valamint magas rangú katonai és hivatali tisztségeik révén, a férfiágon 1826-ban kihalt hercegi família mindenképp az Esterházy, a Zichy és a Batthyány családokkal említendő egy szinten. Koháry András gróf és Johann Entzenhoffer bécsi építőmester 1740 és 1745 között kötött szerződése alapján a castellum S. Antonii nemcsak a szitnyai uradalom központjaként, hanem börtönhelyiségekkel az udvari bíróság székhelyeként is szolgált. A klasszicizáló későbarokk szentantali kastély jellegzetes négyszárnyú, zárt, belső udvaros, késő reneszánsz hagyományokat felelevenítő kialakítása 1750-ben fejeződött be.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
11.00–12.30 „BAROKK MŰVÉSZET III.” SZEKCIÓ

Tatár Sarolta:
A vértessacsai római katolikus
templom mennyezetfreskója

PhD képzés:
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Történettudományi Doktori Iskola, Piliscsaba

A vértessacsai templom szentélyrésze őriz gótikus részleteket. Református átépítések következtek a 17. században. A 18. században a pálos rend birtokába került a falu, és a rend 1765–86 között átalakította a templomot. Az 1830-as években klasszicista stílusban átépítették. A háború után jelentős javításokat hajtottak végre a tornyon és az oratóriumon. Ekkor lemeszelték a hajóban található freskókat. A falfestmények 1779-ben készültek. A 20. század elején restaurálta a szentélyfreskókat Steffek Albin szombathelyi művész, majd nagyobb irányú restaurációra került sor 1938-ban mikor Balás Attila és felesége, Kosztolányi Margit átfestette a freskókat. Ma a szentély mögötti festmény lebegő angyalokat ábrázol, mely kompozíció Balás Attila munkája. A szentély falain Remete Szent Pált, Boldog Özsébet és Szent Jeromost ábrázoló grisaille munkákat láthatunk. A mennyezetfreskó a Szent Kereszt feltalálását ábrázolja. Jelen előadás célja bemutatni, hogy a mennyezetfreskó őrzi a barokk kompozíciót, mely egy itáliai előképre megy vissza.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 BAROKK MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST ELTE BTK, A ÉPÜLET, KARI TANÁCS TEREM
11.00–12.30 „BAROKK MŰVÉSZET III.” SZEKCIÓ

Hegedűs Enikő:
Millenniumi kiállítás. Gyulafehérvár,
2009. július 9. – november 29.

Munkahely:
Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség, Gyulafehérvár
eniko.hegedus@romkat.ro

Fennállásának ezredik évfordulóját ünneplő Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség a millenniumi rendezvénysorozat keretében egyházművészeti kiállítást nyitott Gyulafehérváron. Az évezredes erdélyi katolikus jelenlét, valamint ennek bemutatására való igény formálta a kiállítás gondolatát. Az előkészítéshez szűk egy év állt rendelkezésre, amelyhez hozzátartozott az érseki palota erre a célra kijelölt, földszintes épületszárnyának átalakítása, valamint annak belsőépítészeti kiképzése.

Az érseki székhelyen első alkalommal megnyílt tárlat a Főegyházmegye múltjának kiemelkedő emlékeit mutatja be. A műtárgyak kiválasztásában lényeges volt, hogy több korszakhoz kapcsolódó, jellegzetes liturgikus tárgyak – típusuk és anyaguk változatosságában – képviselve legyenek. Elsősorban egyházi tulajdonban levő műtárgyak – a Gyulafehérvári Érsekség és különböző plébániák tulajdonát képező liturgikus tárgyak – kerültek bemutatásra.

A tárlat négy nagyobb egységből tevődik össze: a középkori, 17. századi, 18. századi és 19–20. századi részből. Az udvari részen a székesegyházhoz köthető, válogatott kőtári anyag került bemutatásra. Ennek rendezése folyamatban van.

A kiállításon szereplő műtárgyak közül a legtöbb a nagyközönség számára első ízben látható. Több műtárgy – elsősorban a középkorból – a szakma számára is ismeretlen. Néhány darabra – nagyszebeni Madonna (14. század), Zsigmondkori miseruha-kereszt és talpaskereszt, miseruha (17. századi korall hímzéssel), monstrancia (17. század vége) – külön szeretném felhívni a figyelmet.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 20–21. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
9.00–10.30 „20–21. SZÁZADI MŰVÉSZET” SZEKCIÓ.

Vincze Gabriella:
**A szöveg és kép viszonya Nádas Péter
fényképészkönyveiben**

PhD képzés:
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Művészettörténet-tudományi Doktori Iskola, Budapest
vinczegabriella@chello.hu

Az előadás Nádas Péter Valamennyi fény és Sajat halál műveiben a szöveg és kép együtteséből adódó jelentést vizsgálja. A korábbi album, a Valamennyi fény képei nem egy térből kiragadott, humánumtól megfosztott ikonok, hanem változó, látszólag könnyen értelmezhető fotók. Az illusztrációk, akár egy szöveg, narratív konstrukciókkal is szolgálnak, míg a szöveg nyelve a szociófotókra emlékeztet. A Sajat halál mind képileg, mind tematikailag szerves része a Valamennyi fénynek. Elég csak felidézni a Valamennyi fény záró képeit. Ahol az egyik véget ér, ott kezdődik a másik. Az album körtefasorozata a Valamennyi fény legfőbb célkitűzésének realizálódása: a nézőpont és a fény puszta ábrázolása. Az előadás megkísérli pontról pontra feltárni a szöveg és kép között fennálló, gyakran változó, hol mellé, hol alárendelt viszonyt a művekben, és a kettő együttes értelmezéséből új jelentést adni azoknak. Tudatában annak, hogy minden interpretáció a művészet szemiotikus státusza folytán az analízist végző személy nézetein, hátterén és ideológiáján alapszik.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 20–21. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
9.00–10.30 „20–21. SZÁZADI MŰVÉSZET” SZEKCIÓ.

Zombori Mónika:
**A hiperrealizmus megjelenése Magyarországon
a hetvenes-nyolcvanas években**

Tanulmányok:

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténet Szak, Piliscsaba
zomborimonika85@gmail.com

A hiperrealizmus Magyarországon nem jelentkezett egységes irányzatként. Viszont több magyar művész életművében is feltűnik a fotórealista képalkotás elméleti és gyakorlati problémája. Elsőként 1969-ben a II. Iparterv kiállításon lehetett látni Méhes László és Lakner László fotó alapján készült festményeit. Ezt követően rendszeresen alkalmazták a valóságot kétdimenziós absztrakcióvá leképező fotót műveik létrehozásához, de mivel néhány éven belül mindketten elhagyták Magyarországot, nem tudott nálunk a hiperrealizmus meghonosodni. Távozásuk után a hetvenes évek végén és a nyolcvanas évek elején megjelent egy új generáció, akik továbbgondolták a fénykép és a festmény kapcsolatát. Kocsis Imre, Birkás Ákos, Méhes Lóránt, Bernáth(y) Sándor, Barabás Márton, Fehér László, Marosvári György, Mácsai István és Nyári István életművének is egy-egy része kapcsolható a hiperrealizmushoz. Ám eddig a művészettörténészek nem igazán állították párhuzamba ezeknek a művészeknek a fotórealista képeit.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 20–21. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
9.00–10.30 „20–21. SZÁZADI MŰVÉSZET” SZEKCIÓ.

Véri Dániel:
Rekonstrukciók és álrekonstrukciók
Major János művészetében

PhD képzés:
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Művészettörténet-tudományi Doktori Iskola, Budapest
danielveri@gmail.com

Major János életművének egyes korszakai közismertek, így rézkarcaival, síremlékfotóival, önkarikatúráival és mindenekelőtt Kubista-konceptjével számos alkalommal találkozhattak a kiállítás-látogatók. Van azonban munkásságának egy olyan szelete, amelyről hajlamosak vagyunk megfeledkezni: a művész kisebb-nagyobb megszakításokkal három évtizeden át, egészen 2008-ban bekövetkezett haláláig a Budapesti Történeti Múzeum grafikus volt. 1976-ban kérte őt fel Zolnay László a budavári lelet szobrain talált pigmentnyomok alapján a rajzi színrekonstrukcióra. Ezt később kiegészítések követték, végül Major eljutott egy sajátos technikához: fekete-fehér reprodukciókra festette rá formai rekonstrukcióit. Ez a munka, valamint a múzeum számára készített megszámlálhatatlan kályhacsempe-rekonstrukció és régészeti tábla erősen hatottak a művész „saját” munkásságára. Az etruszk síremlékeket, vagy budai kályhacsempéket imitáló, jellegzetesen majori tematikájú alkotások, a pseudo-rekonstrukciók egészen sajátos szeptét alkotják a művész mélyen önéletrajzi jellegű munkásságának.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 20–21. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
9.00–10.30 „20–21. SZÁZADI MŰVÉSZET” SZEKCIÓ.

Oltai Kata:

Vágyott és kötelező szerep: férjhez menni! Kortárs művészeti stratégiák gender szempontú vizsgálata

Munkahely:

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest
oltai.kata@ludwigmuseum.hu

Az egyik legkézenfekvőbb sztereotípiája, hogy a nő „legboldogabb napja, amikor férjhez megy”. A házasság, mint a társadalmi érvényesülés akár egyetlen módja, évezredek hagyománnyal bír. A nő, aki nem megy férjhez, nem kell senkinek, vénkisasszony marad, melynek csupa negatív konnotációja szöges ellentétben áll az agglégény férfi szabados életével. Az általam vizsgált néhány munka és projekt gender szempontú megközelítése ezt a problémakört értelmezi, ahol a privát és a közösségi identitás együtt van jelen; gyakran, mint a társadalmi elvárásoknak való megfelelés „elfogadása” vagy éppen annak szubverzív megtagadása. A fogyasztói társadalom tudati manipulációira reflektálva, az identitás keresése és az ezzel való játék, valamint ennek következtében a szerepek szabad váltogatása a mi régióinkban is jelenlévő problémakör. A női alkotók, a nemzetközi tendenciákhoz hasonlóan előszeretettel élnek ebben a játékban különböző kellékekkel, eszközökkel, egyszóval a maskarádé különböző módjaival. Ezek nemcsak az önmeghatározásra szolgálnak, hanem társadalomértelmező cselekvések is egyben és a tabuk, előítéletek leleplezésében, felforgatásában is szerepük van.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 20–21. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
11.00–12.30 „20–21. SZÁZADI ÉPÍTÉSZET ÉS DIZÁJN” SZEKCIÓ

Kokas Nikolett:
...volt egyszer egy dizájner...
Borz Kováts Sándor

kokasniko@freemail.hu

Akárcsak a mesében. Úgy hívták, hogy (Borz) Kováts Sándor. Ő is olyan egyszerű volt, időtlen szereplője a hazai dizájn-történetnek, mint a népmesék garabonciás diákja. Borz elemi erejű alkotó ember volt. A mellkasából fakadt a dolog, mert nagy munkabírás és ősmélyből fakadó tehetség lakozott benne. A hihetetlen munkabírása és tehetsége mellett pedig olyan kedéllyel bírt, hogy minden gáton át tudott, át mert lépni, mert messzebb vezettek az elképzelései.

A hatvanas években még szokatlannak számító anyag- és tárgykísérletei sorsfordítóak voltak a magyar dizájn történetében. Ezeket az éveket meghatározó tárgyszemléleten, amelyet leginkább a napi feltételekhez való szükségyszerű alkalmazkodás irányított, meghaladták tervei. Borz munkáit az összefüggésekben való gondolkodás, a problémák kritikus mérlegelése, a dolgok újraértékelése és a valóban célszerű tervezés igénye jellemezte.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 20–21. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
11.00–12.30 „20–21. SZÁZADI ÉPÍTÉSzet ÉS DIZÁJN” SZEKCIÓ

Lantos Edit:

Megyaszó, római katolikus templom 1946–1951, avagy corpus a kandallóban

PhD képzés:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Művészettörténet-tudományi Doktori Iskola, Budapest
ledita@freemail.hu

Előadásomban egy Borsod–Abaúj–Zemplén megyei (abban az időben Zemplén vármegyei) római katolikus templom építéstörténetét rekonstruálok, elsősorban levéltári kutatások, plébániai iratok és korabeli sajtótermékek alapján.

Az általános – a kutatásra és a korszakra vonatkozó – bevezető után sorra veszem az épület létrejöttéhez szükséges feltételek alakulását és azok hatását a templom megformálására. Az egyházközség állapota, a társadalmi, politikai környezet és az anyagiak megteremtésének lehetőségei mellett természetesen hangsúlyos szerepet kap a tervezés alakulásának ismertetése is. Majd bemutatom az épület jellegzetes formai megoldásait.

Zárásként elsőként megvizsgálom a templom művészettörténeti kánonban betöltött pozícióját, másodsorban pedig megkísérlem meghatározni a korabeli templomépítészetben betöltött helyét.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 20–21. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
11.00–12.30 „20–21. SZÁZADI ÉPÍTÉSZELET ÉS DIZÁJN” SZEKCIÓ

Körmendy Klára Anna: Szakralitás a kortárs építészetben

Tanulmányok:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Szak, Budapest
klari@kormendy.hu

Mi köt össze két, egymástól térben és stílusban távol álló, funkciójában azonos épületet? Lehetséges a szakrális vetületen túl megnevezni egy olyan motívumot, amely meghatározza az egész épület karakterét?

Többek közt ezekre a kérdésekre kerestem a választ a nový dvůri (Csehország) Miasszonyunk trappista monostorban és a loppiano (Olaszország) Mária Isstenanya templomban. Az előbbi – egy barokk majorsági épület felhasználásával – négyszögletes udvar köré elrendezett együttes, egyhajós templommal. A belső tér dísztelensége, letisztult formái, a fehér fény mind mai formájában idézi a ciszterci lelkiséget. Az utóbbi templom szinte ennek ellentéte: háromszögű elrendezésével nagy közösség befogadására épült, színes üveglakái és formai kialakítása mély szimbólumokat rejtnek, melyek a megrendelő Fokoláre Mozgalom alapítójának írásait elevenítik fel.

A kérdésekre az épületek „mögött” rejtőző lelkiségekben lelhetünk válaszra, melyek a két szakrális tér megismeréséhez is hozzájárulhatnak.

2009. NOVEMBER 28. SZOMBAT
9.00–13.00 20–21. SZÁZADI MŰVÉSZETI SZEKCIÓK ÜLÉSEI:
BUDAPEST, ELTE BTK, A ÉPÜLET, 47-ES TEREM
11.00–12.30 „20–21. SZÁZADI ÉPÍTÉSZELET ÉS DIZÁJN” SZEKCIÓ

Wesselényi-Garay Andor: Kétdimenziós építészet – Az építészeti kép ikonográfiája

Munkahely:
Debreceni Egyetem, Műszaki Kar, Építésztechnológiai Tanszék, Debrecen
wga418@invitel.hu

Noha egy építészeti alkotásról – elméletileg – végtelen számú kép készíthető és elvileg rendkívül kicsi a matematikai esélye annak, hogy az épületek kapcsolatán a képbeállítások ismétlődnek, az építészeti képek mégiscsak jellegzetes csoportokat alkotnak. A képek – elméletileg – végtelen halmaza ismétlődik, a beállítások ikonográfiai típusokba tömörödnek, melyek gyakran egymásból, illetve a történeti festészetben kidolgozott képtípusokból indulnak ki.

A tanulmány célja kettős: feltett szándéka az, hogy az építészetben belül lezajlott spatial turn után rávilágítson a jelenleg is zajló – késéssel bekövetkezett – pictorial turn-re, és ezzel megfogalmazza a tézist, amely szerint az építészetnek léteznie kell kétdimenziós létformájának, melynek hiányában az építészeti tudás generálása kérdőjeleződik meg. A tanulmány további célja, hogy kísérletet tegyen az építészeti kép strukturális morfológiájának, művészettörténeti terminussal: az építészeti kép ikonográfiájának felállítására.